

יום	יום לחודש	ליקוטי מוהר"א	ליקוטי הלכות מוהר"א	מסנה ברוך ה"ג	חיי מוהר"א	שולחן ערוך
שבת	ה'	ה':	קכג	חזרה	תקננ-נד	ה' ו'
א	ט'	ו.	קכד	טז:	תקננ-נו	ז' ח'
ב	י'	ז:	קכה	יז:	תקננ-נח	ט' י'
ג	יא'	ז.	קכו	יז:	תקננ-ס	יא' י"ב
ד	י"ב	ז:	קכז	יח:	תקננ-סב	י"ג י"ד
ה	י"ג	ח:	קכח	יח:	תקננ-סד	ט"ו ט"ז
ו	י"ד	ח:	קכט	חזרה	תקננ-סו	י"ז י"ח

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

429 | פרשת דברים | ח' אב תשפ"ה

דבר המערכת

בלבבות הומים התאספו בשבוע העבר בבית מדרשנו בעיה"ק ירושלים ת"ו, ציבור עצום בכמות ובאיכות, בחורי ואברכי זקני בני דקהילתנו הקדושה, להודות ולהלל לה' על זכיינתו המופלאה בסיום לימוד הספה"ק "ליקוטי מוהר"א" הנלמד ע"י כלליות אנ"ש במסגרת ה"עמוד היומי" תמידין כסדרן.

המעמד הנשגב שולב עם חלוקת המילגות על מבחני ההלכה על לימוד ה"עמוד היומי" בהלכה דקהילתנו, כאשר חולקו סכומים עצומים, אותם יממשו א"ה הלומדים להוצאת נסיעתם. על ראש השנה הבעל"ט לרבינו הקדוש. בהזדמנות זו גם ניתן הדגש לחיזוק לימוד 'הלכות שבת' בהם אנו עוסקים עתה במסגרת הלימוד בהלכה.

במעמד נשמעו דברי זקני אנ"ש ה"ה הגה"ח רבי נתן ליברמנש שליט"א והגה"ח רבי משה שמואל קרמר שליט"א שטרוחו לבוא ולחזק ולעורר את בני הקהילה על יקרת לימודים קדושים אלו ובעוצם מעלת ההתקשרות לצדיק, והרעיון מנועם דבריהם לאמץ ידים להוסיף בקודש בקיום עצות הצדיק לחיותנו כיום הזה.

כמו כן נשמעו דברי חיזוק על יקרת שותפות של כל יחיד להחזיק עצמו יחד בלימודים קדושים אלו, שהיא המקשרת ומדבקת אותנו לקדושת הצדיק יסוד עולם שהזהיר על כך מאד, והיא ההכנה הנכונה לקראת בואנו אליו בס"ד ברננה.

בימי אבלות אלו על צרות הכלל והפרט ובפרט על חורבן בית מקדשנו, היתה התאספות קדושה זו למקור נחמה שהרעיפה טללי תְּחִי על תקותנו כי עדיין ה' אתנו עמנו ואצלנו, ובוודאי לא יעזבנו ויחיש פדותנו וגאולת נפשנו, בהתגלות מלכותו במהרה, בנחמה שלמה.

העוזרים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

הגגון הַיְדוּשׁ בִּין אַנ"ש על הפסוק "עֲמָךְ ה' יִדְכָּאוּ" אומרים שֶהוא נגון עתיק מאד, מהלחנים שֶהביאו עִמָם לַגְלוּת הַלְוִים שֶעָמְדוּ עַל הַדּוּכָן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

(שיח שרפי קודש)

על פֶּן אוֹהֵיל לוֹ

אמונה שלמה שהוא נמצא גם עתה בעת ההסתרה וביתר שאת ברחמים עצומים. בשבתנו לארץ דוממים ובוכים ומקוננים, לא נשכח לרגע שברגעים אלו ממש הוא יתברך כביכול משתתף בצערינו וכואב את כאבנו, בכל צרתנו לו צר והוא נעלם בינינו וכל ישעו וכל חפצו לשוב לרחמנו, רק ממקום זה צריכים לפרוץ הגניחות הזעקות והבקיות.

וכך מאיר עינינו רבי נתן (שם, הל' שבת ז-ז) על מה שאנו אומרים בסופה של מגילת איכה - תכליתה ונקודת כוונתה של המגילה כולה - "ועל זה אנו מבקשים בסוף הקינות, אתה ה' לעולם תשב כסאך לדור ודור, שבכל דור ודור אפילו עתה בתוקף החורבן והגלות אף על פי כן מאיר בהעלם בחינת כסאך, רק שאין זוכים שתתגלה מלכותו כראוי לעין כל. ועל זה אנו צועקים ומתחננים 'למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים', מאחר שבאמת מתעלם כסאך בכל דור ודור גם עתה, על כן למה לנצח תשכחנו, רק תרחם עלינו ותשיבנו אליך, שזהו שמסיים השיבנו ה' אליך ונשובה. נמצא, שבסוף קינות איכה מרמז לנו הנביא שעדיין ה' עמנו אפילו בתוקף החורבן, רק שהוא בהעלם, על כן צריכים להתחזק לטעון כל זאת עם השם יתברך: הלא באמת אתה נעלם בינינו גם עתה, על כן אל תוסיף להסתיר פניך מאתנו, רק השיבנו ה' אליך ונשובה. וזה בחינת הדרך של בקשת 'איכה' שגילה רבנו ז"ל, לבקשו ולחפשו יתברך תמיד, ועל ידי זה יזכה סוף כל סוף שתהיה הירידה תכלית העליה."

מי שרוצה להתאבל נכונה צריך לזהר מאד מחלישות הדעת. מי שחש שהוא שרוף וְחָרָב לגמרי, אינו מצפה ומחפש עוד איך לשוב ולהתחדש. וזה הרי מה שגרם בזמן החורבן שישראל לא ישוב בתשובה גם כשראו שכלתה אליהם הרעה; הם הרגישו כה בעומק את שפלותם עד שלא קמה בהם רוח להתחיל מחדש, והיא שגרמה להם ליפול מבלי לקום.

וכפי שרבי נתן מבאר (שם, פריקה וטעניה ד-לה): "כי בוודאי לא נפלו בפעם אחד לנפילות כאלה, לעבור על דת לגמרי ולפרוק עול, כמו שהיה אז בעת החורבן. ובוודאי בתחילה עסקו בתורה קצת, רק שלא בירכו בתורה תחילה, דהיינו שלא נתנו לבם לשמוח בהתורה ולברך ולהודות ולהלל לה' יתברך בכל עת על החסד הנפלא והנורא הזה שעשה עמנו אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו חמדה גנוזה אשר היא חיינו וזה כל תקותנו לנצח. שצריך כל אחד המשך בעמוד ד'

הפעם הצליח להגיע לעומק האבלות על חורבן מקדשו הפרטי; לאחר שעה ארוכה בה עסק לחטט בעמקי נבכי עיונותיו וצרות נפשו חש סיפוק, הוא ממש מרגיש חֶרֶב ונחרב, שרוף ומדוכא, השקר והטומאה בהם הוא שרוי נתגלו לו בכל עומקם ורוחבם, ועתה גם הרגיש בהם עד שנגעלה נפשו מעצמו, ומעומק לבו יצאה הצעקה המרה 'למה לי חיים...!'

האמנם, זוהי האבלות האמיתית!?

רבי נתן כותב לבנו במכתב: "מרחם ציון ירחם עלינו שנוזה לפעול על ידי הקינות בקשת השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, שזה עיקר תכלית אמירת הקינות, שכולם כלולים במגילת איכה שאמר ירמיה הנביא ברוח הקודש, שמסיים בסוף השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם." אם זהו עיקר התכלית, הרי שכבר מתחילת הקינות יש לשים לב שנבוא לתכלית זו, ושכל האבלות תוביל אותנו לכך. אם בסוף הקינות לא הגענו לעיקר זה, אלא למסקנה כה אכזרית שטוב מותנו מחייו, ושהכל חרוך ושרוף בלי תקנה, הרי שכבר מהרגע הראשון לא ניגשנו נכונה לקינות.

רבי נתן מלמד רבות שעיקר הקינות היא צעקת "איכה", ומשמעותה חיפוש, מלשון אִיָּה ו"איִכָּה" (ראה בליקוטי הלכות שבת ז-ז כ"ג ומ"א, וע"ע בתרגום יונתן איכה א-א). אנחנו מחפשים את הקדוש ברוך הוא ומחפשים את העצה להתקרב אליו. בכייתנו אינה על שפלותנו וגנותנו בעצם, אלא על ריחוקנו העצום מאוהבנו שמאמין בטוב שָׁכְנוּ, ואשר מחכה ומצפה בכל רגע לשובנו, ומעורר בכל עת רחמים חדשים עצומים וגנונים כדי לגאלנו.

זה לא הספד על דבר שכלה ואבד, אלא חיפוש חי אחר משהו שצריך ויכול ועתיד להיהפך לטוב ברגע קל. רק כך צריך לגשת לקינות, ולתכלית זו צריכים להיות נשואות עינינו בכל מהלך הבכיה והאבלות - להשתוקק להתגעגע ולקוות ולייחל לתשובה שלמה, ולהצטער מאד על שבינתיים לא זכינו לכך. וכלשונו (שם, ברכות הראייה ג-ג): "וכלל עיקר הקינות בתשעה באב ובין המצרים הם בשביל תיקון, כדי לזכות לתשובה, כמו שמסיימים בסוף איכה שהוא כלול מכל הקינות, השיבנו ה' אליך, כי עיקר כוונתנו בבכייתנו בהקינות כדי לעורר רחמיו יתברך שיישבנו אליו באמת."

כאשר רק מתחילים לחשוב על הקינות, עלינו להיות מחוברים לתכלית ולסוף שאליו אנו חותרים, ולעורר בנו את התקוה העצומה והנשגבה לשובנו אליו יתברך, מתוך

"הצנע לכת" במצות צדקה

שאלה:

קראתי לאחרונה מכתב מרבי שמואל הורוויץ זצוק"ל שכותב לאחד שהיה שולח לו צדקה עבור הדפסת ספרי רבינו, וז"ל: "הנני שבע רצון מזה שכבודו כתב לי מכבר שהוא 'הצנע לכת' בענין מה שמסייע לי להדפסת הספר ... בודאי אין לך יפה מן הצניעות, ומצות צדקה שהוא בהצנע חשוב מאד מאד" (מכתבי שמואל, ה).

ורציתי לברר: האם מלבד ענין 'מתן כסתר' [שהוא בעיקר מצד המקבל שלא יתבייש] יש גם ענין של 'הצנע לכת', להצניע מאחרים את העובדה שהוא נותן צדקה?

תשובה:

התשובה לדבריו מפורשת בשולחן ערוך, הלכות צדקה, וכך נפסק להלכה: "לא יתפאר האדם בצדקה שנותן. ואם מתפאר, לא די שאינו מקבל שכר, אלא אפילו מענישין אותו עליה" (יורה דעה, סימן רמט סעיף יג, ברמ"א).

וכן בכל סוגי הגמילות חסדים, עליו להיזהר לבל יתפאר בהם, כמו שכתב החפץ חיים בספרו 'אהבת חסד': "צריך ליזהר שלא יעשה הצדקה וחסד כדי להתפאר אחר כך בזה נגד אחרים, כי בזה מקלקל המצוה לגמרי" (אהבת חסד, חלק ב, פרק כג).

ודברים נוראים כתב הזוהר הקדוש על אלו התורמים בניינים לביהכנ"ס וספרי תורה וכו', וכל כוונתם להגדיל את שמם - שהם אחד מחמשת המינים של "ערב רב" רחמנא ליצול. וכלשונו הנורא: "וחמש מינין אינו בערב רב, ואינו: נ'פילים

ג'בורים ע'נקים ר'פאים ע'מלקים (סימן: ג"ע ר"ע) ... 'גיבורים' מינא תליתאה, עלייהו איתמר המה הגיבורים וגו' אנשי השם. ואינון מסטרא דאלין דאיתמר בהון 'הבה נבנה לנו עיר ונעשה לנו שם', ובניין בתי כנסיות ומדרשות ושויין בהון ספר תורה ועטרה על רישוי, ולא לשמא דה', אלא למעבד לון שם. הדא הוא דכתיב ונעשה לנו שם" (זוהר הקדוש, ח"א דף כה ע"ב).

ועל פי דברי הזוהר האלה כתב רבי מאיר פאפוש (מגורי הארז"ל) בספרו אור הישר: "וכל מה שיעשה יהיה לשם שמים ולא להתגדל בהם חס ושלום, כי אלו בני אדם המנדבים נדבות ועושין צדקה לעשות להם שם, באים מדור המגדל, כדאיתא בזוהר" (אור הישר, עמוד העבודה, פרק ה).

ומתבטא על כך החיד"א בספרו עבודת הקודש: "אוי לו ולנפשו העלובה לעושה מצוות או נותן צדקות בשביל שיכבדוהו בני אדם, והוא מאותם שאומרים 'נעשה לנו שם', וכמו שהאריכו בזהר הקדוש ובתיקונים" (ציפורן שמיר, סימן יא, אות קצ).

ואף שכבר נהגו לפרסם עושי מצוה, ולכתוב שמם של התורמים על גבי היכל בית הכנסת וכו' [כמו שכתב הרשב"א בתשובותיו (שו"ת הרשב"א, חלק א סימן תקפא) שמאריך בזה ומסיים: "מכאן אתה למד שהיו נוהגין לכתוב כן שמות המקדישין לשמים, להיות להם לזכרון טוב על מצות ולפתוח דלת לעושה מצוות"]. אעפ"כ, על הנותן להיזהר עד למאד שלא תהיה כוונתו לשם כבוד והתפארות, אשר אז לא די שאינו מקבל שכר אלא אף נענש על כך.

וכבר מצאנו בגמרא לגבי נקדימון בן גוריון, שאמרו:

"נקדימון בן גוריון לא עבד צדקה? והתניא: אמרו עליו על נקדימון בן גוריון, כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש, כלי מילת היו מציעין תחתיו, ובאין עניים ומקפלין אותן מאחוריו. איבעית אימא, לכבודו הוא דעבד. ואיבעית אימא, כדבעי ליה למיעבד לא עבד, כדאמרי אינשי: לפום גמלא שיחנא" (כתובות דף סז ע"א).

וכתב המהרש"א: "איבעית אימא לכבודו הוא דעבד כו' - להאי תירוצא משמע דאפילו הוה עביד כדבעי למיעבד, כיון דלא עשה כן משום מצוה, אלא לכבודו, הוי ליה שלא לשמה, ונענש עליה" (מהרש"א, חידושי אגדות, שם).

ומסיים שם בדברים חוצבי להבות אש: "ורבים בדור הזה שמקבצין עושר שלהם שלא באמונה ובחילול השם כגזילת עובד כוכבים, ואחר כך מתנדבים מאותו ממון להיות להם כבוד בכל שנה, ולתת להם ברכת 'מי שברך' להיות להם שם ותפארת, ואין זה אלא מצוה הבאה בעבירה" (שם).

וכבר האריך בזה מוהרנ"ת בכמה מקומות, שעיקר חשיבות מצות הצדקה היא כשנותנים אותה לא לשם כבוד עצמו אלא לכבוד שמים. ואף מפרש בזה לשון הפסוק "צדק צדק תרדוף". "שכוונתך בהצדקה שתתן יהיה למען הצדק לבד, כדי לקיים מצות צדקה כרצונו יתברך, לא בשביל כבוד עצמך כלל" (ליקוטי הלכות, תפילת המנחה ו. עיי"ש באריכות נפלא).

יהי רצון שנזכה להרבות בנתינת צדקה, בהצנע לכת, בלי פרסום והתפארות ח"ו, רק לשם שמים. ועל ידי זה נזכה לגאולה שלימה, כמו שכתוב "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", במהרה בימינו אמן.

פניני התחזקות והתעוררות שנערכו ונעבדו מתוך איצרות שיהותיו של הגר"מ שכתער שליט"א

שביבי אור

בין המצרים

של בית המקדש הוא שבביהמ"ק היתה השראת השכינה נוראה, ובפרט בעת עליה לרגל שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה', והרגישו את השי"ת, והשי"ת הסתכל על כ"א והמשיך ישועות לכל אחד.

אבל עכ"ז בזמן שהיה ביהמ"ק - לדוגמא כהיום במציאות העלעקטריי"ק יכולים לקנות המנורות והנברשות הכי יפים שיהיו, אבל אם אינו מחובר להמקור למרכז העלעקטריי"ק אינו שוה מאומה ואינו פועל כלל...

בזמן שיהיה ביהמ"ק יהיה השראת השכינה כזו, שכל יהודי בכל מקום שיהיה איך שיהיה ירגיש חיות גדול מכח הביהמ"ק, כשילמוד ירגיש חיות בהתורה וכן בתפילה, ובכל מצוה שיעשה יטעום בו טעם גן עדן! והכל מכוחו של הביהמ"ק שיאיר בו.

בכל מח יהודי נבנה ביהמ"ק כפי מעשיו ב"עשה טוב וסור מרע", וכשיבנה ביהמ"ק יאיר בו הארה נפלאה ויעבדו את ה' בחיות ושמחה גדולה, ויהי רחוקים מאוד מעוון, וכל אחד ירגיש שיש לו אלוה ואסור לצער.

מובא שיונה הנביא היה מעשרת השבטים, ואז היו מלכי עשרת השבטים מונעים את ישראל מלעלות לרגל, ועכ"ז היה הרבה יהודים יראי השם שהתגברו על המניעות ועשו תחבולות בערמה וזכו לעלות וליראות, וא' מהם היה יונה בן אמיטי, והוא היה נביא וצדיק, ומובא שהיה לו נשמת משיח בן יוסף, ועכ"ז מכיון שאז היה המניעות להגיע לבית המקדש, כל זמן שלא הגיע לשם לא זכה לנבואה, שהיה

השתוקקות לבית בחירתנו שיכנה בב"א

אשריכם מה טוב חלקיכם, שאנו נמצאים כעת מול מקום המקדש, מקום קדוש כזה. אנו עומדים כעת בזמן קץ הימים, יש הרבה סימנים שעומדים קודם הגאולה, ואשרי שיתאחז בהשי"ת, כי אפילו שהשי"ת ירחם על כל העולם כולו וישיבם אליו, עכ"ז אנו שהתחזקנו באמונה הק' ובית המקדש מה טוב חלקינו.

חז"ל אומרים על הפסוק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ": "בשביל התורה ובשביל ישראל שנקרא ראשית". השי"ת ברא העולם כדי שתהיה אומה שיחזיקו תמיד בהשי"ת בכל האופנים. ועיקר התכלית הוא לאהוב השי"ת ולהרגיש את השי"ת, ולהרגיש חיות ונועם זיו השכינה שהוא התענוג הגדול שיש במציאות ואין תענוג גדול מזה!

הגם שאינו שייך לנו להבינו אבל זו תכלית הברירה!

מובא שהיה הבדל בהשראת השכינה בין בית ראשון לבית שני, שבעים שנה היה ביניהם ובעת שנתחנך בית שני והתחילו להרגיש השראת השכינה היה הדור הצעיר שלא זכו להכיר את הבית ראשון, וכשהתחילו להרגיש הנועם של זיו השכינה ששו אתה משוש בחצוצרות תרועה, אבל לעומתם הזקנים שזכרו את השראת השכינה שהייתה בבית ראשון בכו מפני שראו את ההבדל ביניהם.

אנו קרובים מאוד להבית המקדש השלישי החדש שיהיה גדול ביותר משני המקדשים הראשונים. עיקר המשמעות

מצות הכנה לשבת

במצות הכנה לכבוד שבת יש ב' חיובים:

אחת - מפני שחייב כל אדם לכבד את השבת במאכל ובמשתה ביום השבת, על כן צריך כל אחד לדאוג קודם שבת שיהיה לו די סיפוק בשבת, כשם שחייב לדאוג לקנות ד' מינים קודם סוכות ולאפות מצות קודם פסח, וכפי שאמרו חז"ל **בגמרא עבודה זרה** (ג.) 'מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת?'

בנוסף לזה יש מצוה מיוחדת להתעסק בהכנת הסעודות לשבת בערב שבת, כי ההכנה ביום שיש היא מצוה בפני עצמה, יותר משאר מצות, ולמודו חז"ל **בגמרא שבת** (קכ.) מהפסוק 'והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו'.

והנה לפי טעם הראשון יש חומרא שצריך כל אחד לדאוג קודם שבת שיהיה לו ממש כל הצטרכות של עונג שבת די סיפוק. ויש קולא שאינו חייב לעשות את זה בעצמו ויכול לדאוג שאחרים יכינו עבורו, אלא שמצוה בו יותר מבשולחו. גם אין צריך להכין דוקא ביום שיש, ויכול להכין אפילו פעם אחת לתקופה ארוכה לכמה שבתות.

ואילו לטעם השני כתב **בשולחן ערוך הרב** (סי' רנ ק"א סק"ב) שיש חומרא שהיא מצוה על גוף האדם לטרוח להתעסק בהכנת המאכלים לשבת, ואינו יוצא בזה אם מכין על ידי שליח. והמצוה היא דוקא ביום שיש בבוקר ולא ביום קודם. ו**בחייושי הר"ן** (קיד: ד"ה שנאמר) הוסיף דאפילו אם מכין בליל שיש אינו מקיים מצוה זו. אמנם מצד שני יש קולא, שכדי לקיים מצוה זו אינו חייב להתעסק בעצמו בכל ההכנות לשבת, ודי במה שטורח ומכין דבר אחד לשבת, והשאר על ידי שליח. וכתב **בשולחן ערוך הרב** (שם) שמן הראוי להתעסק באותו המין שמתענג בו ביותר בשבת.

בחורים וזוגות המתארחים

לפי זה, גם בחורים שאוכלים בישיבה, צריכים לעשות דבר מה לכבוד שבת כדי לקיים מצות 'הכינו'. וכן זוגות המתארחים אצל הוריהם לסעודות שבת צריכים לעשות דבר מה לכבוד שבת. וכן היה מצוה זקני הרה"צ **רמ"מ ז"ל** **מאסוב** לנכדיו תיכף אחרי החתונה להכין בבית מים חמים ותה כדי לקיים מצות והכינו. ומיהו כתב **המשנה ברורה** (ביה"ד ד"ה ישתדל) שאין זה חובה גמורה אלא כעין חובה.

חידוש הערוך השולחן דאשתו כגופו

הערוך השולחן (א"ט) חולק על השולחן ערוך הרב וכותב: אצלינו נשותינו עושות ומכילות בעצמן לכבוד שבת ואשתו כגופו, ע"כ. כלומר לדעתו אין החיוב מוטל על גוף האדם לטרוח בהכנה לשבת, רק הוא מצוה כללית על בני הבית להכין הסעודות לשבת, וכל דבר מצוה שהיא בכללי על בני הבית אשתו כגופו (הדלקת נרות שבת וחנוכה, עירוב תשליין). ולשיטתו אין חיוב על בחורים וזוגות המתארחים לעשות דבר מה לשבת.

אמנם, פשוט דברי **הפוסקים והשולחן ערוך** אינו כן, וכפי שכתב **השולחן ערוך** (סי' ט"א) שגדולי האמוראים היו מתעסקים בעצמם לכבוד שבת גם בדברים שאינה לפי כבודם, ומהם ילמד כל אדם, ולא יאמר לא אפגום כבודי, כי זה הוא כבודו שמכבד את השבת. וכן מובא בכל ספרי

האחרונים במשך הדורות שכל אחד היה לו איזה הנהגה שהיה בוחר לעשות לכבוד שבת. **ובבן איש חי** (ש"ב לך לך ס"ד) כתב: 'זכור לטוב עט"ר אדוני הרב מו"ר אבי זלה"ה, שהיה נוהג בכל ערב שבת לילך לשוק למקום שמוכרים פירות לקנות פירות לצורך שבת, והוא היה בורר ומניח לתוך המאזנים של החנוני, ואחר כך ישא המשרת את הפירות ויביאם לבית'. ע"כ.

השכר והעונש

השערי תשובה (סק"ב) מביא בשם **האריז"ל** כי הזיעה שהאדם מזיע בעסקי צרכי שבת, הקדוש ברוך הוא מוחק בו את כל העונות כמו הדמעות. **והחפץ חיים** בספרו **שם עולם** (ח"א סוף"ד) כותב: שמעתי בשם גדול הדור אחד שאמר חז"ל שמי ששומר שבת בעולם הזה אינו נענש ביום השבת בעולם הבא אפילו אם נתחייב ח"ו עונש גיהנם, וזה נחשב מעת שהתחיל בערב שבת להתעסק בצרכי שבת שמגין עליו זכות שבת.

ומי שמתעצל מההכנה לשבת נענש עבור זה, כפי שכתב **בספר חסידים** (סי' קכב): מעשה באשה אחת שהיתה טוֹנה בערב שבת ולא היתה עוסקת בצרכי שבת כראוי ומתה, ראה אחד בחלום שהיו שורפים עיניה וידיה בנעורת של פשתן. שאל למה דינה בכך. השיבו לו מפני שהיתה עוסקת בערב שבת בפשתן ולא היתה עוסקת בצרכי שבת. ע"כ.

זמן ההכנה

יש ד' זמנים במצוה זו: מתחילת השבוע, ביום ה', ביום הששי בבוקר, סמוך לבין השמשות, כדלהלן:

מחד שבין לשבתין

ממה שנאמר 'זכור את יום השבת לקדשו', דרשו חז"ל שצריך כבר מתחילת השבוע לזכור את יום השבת הבא, ו**בגמרא ביצה** (טז.) אמרו על שמאי הזקן שכל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה אומר זו לשבת. מצא אחרת נאה הימנה, מניח את השניה לכבוד שבת ואוכל את הראשונה. ואף שהלל הזקן היתה לו מדה אחרת, כתב **המשנה ברורה** (סי' ב) שהסכימו הרבה פוסקים שגם הלל מודה שכדברי שמאי עדיף טפי. ועל פי זה יש שאומרים בנוסח הזמר 'ח' וברוך צור' 'כהלל וכשמאי'.

ונראה שאמנם אין צריך ללכת לחפש ולבש בשביל שבת שמתחילת השבוע, אלא שאם מוצאים דבר נאה ומנה יפה יש לשומרה לשבת, כדי לקיים מצות זכור את יום השבת.

ביום חמישי

דבר שצריך הכנה רבה ביום שיש ולא יספיק הזמן, עדיף להקדים ליום חמישי ומקיימים בזה מצות 'זרזין מקדימין למצות' (סי' השל"ה ויעב"י). וכתב **המשנה ברורה** (סק"ב) מסתברא דבימים הקצרים כל מה שיכול להקדים ההכנה ביום חמישי עדיף. ונראה דמכל מקום צריכים לשייר מעט לערב שבת כדי לקיים מצות הכנה בזמנה, ותו אין חשש במה שמקדים שאר הדברים.

יום ששי בהשכמה

בגמרא שבת (קיד.) איתא: לעולם ישכים אדם להוצאת שבת, שנאמר והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, לאלתר. ע"כ. וכן נפסק **בשולחן**

אמירת קינות בלי הבנה

לספר דבר ולצאת חוץ כדי שלא יפסיק לבו מן האבל. שעיקר הענין באמירת הקינות הוא לקונן ביחד ולהראות אבלות, ולא רק להבין את מה שאומרים בפירוש המילות.

אכן מי שכן יכול לקחת קינות עם פירוש ולהתעמק להבין פירוש המילות, וזה יעזור אותו יותר לשים לבו לקונן על החורבן ראוי לעשות כן, ועל כגון זה נפסק **בשולחן ערוך** (סי' א ס"ד ומשנ"ב סק"ב) 'טוב מעט תחנונים בכוונה מהרבות בלא כוונה'. ולכן אם משער בעצמו שאם יאמר כל סדר הקינות לא יוכל לכוין, וממעט בקינות ואומרם בכוונה, נחשב לפני השם יתברך כמו אותו שאומר את כל הסדר. וכך פסק **המשנה ברורה** (סי' תרכ"ט ס"ק ג) שטוב לומר מעט סליחות בנחת, מהרבה במרובה.

ומכל מקום בכל אופן אין ראוי להזניח עצמו מלומר את כל סדר הנהוג, ויתפוס כמה קינות שיכול לאמרם בכוונה והשאר יאמר במרובה, כי כידוע שכל הפיטים שחיברו הקדמונים היה בהם סודות נפלאים ונוראים והם סגולה לאריתות ימים לאמרם (עי' קב הישר פרק פו). ואפשר לומר על פי מה שכתב **בשולחן ערוך הרב בהלכות תלמוד תורה** (פ"ב ה"ה) שיש לאדם לעבור על כל התורה כולה פעם אחת בחייו שאף אם ישכח הכל יזכרוה לעתיד לבוא. שגם מי שעובר את כל סדר קינות גם בלי הבנה, הרי לעתיד לבוא שנאמר 'שישו איתה' מושו כל המתאבלים עליה' יקבל שכר על אמירתו.

יש ששואלים מה התועלת באמירת סדר קינות, הלא כל כולו נתייחד בלשון צח ורמיזה ויש קושי גדול להבין, ובשלמא קריאת מגילת איכה יש ענין גם לומר גם מבלי להבין, שהיא תורה שבכתב ונקרא לימוד מחמת עצם הקריאה (כמבואר בשולחן ערוך הרב הל' ת"ת סי"ג ג), אבל סדר הקינות שנתחברו רק על ידי הקדמונים, ואינה נוסח מאנשי כנסת הגדולה ורוב ההמון אין מבינים מה שאומרים, מה התועלת לאמרם בלי הבנה.

והתשובה לזה היא:

אפילו לו יהי כדבריהם שאין שום תועלת בזה, מאחר שהונהג לומר סדר קינות בבתי מדרשות אסור לשנות המנהג מדין 'אל תטוש תורת אמן', ומי שפורש עצמו מן הציבור שאומרים קינות הרי הוא בכלל הפורש מן הציבור כפי שכתב **הרמ"א** (סי' טח) לענין אמירת פיוטים.

בנוסף לזה יש לדעת שבענין הקינות אין צריך דוקא הבנה של פירוש המילות, אלא עצם הדבר שכל הציבור יושבים על הארץ בצורה שמקוננים ביחד על החורבן, ואומרים ביחד דברי נהי וקניה, גם אם אין מבינים מה שאומרים רק פה ושם מילה מקיימים מצות קינות. וכן כתב **המשנה ברורה** (סי' נ"א סק"ב) לענין תפלה דגם מי שאינו מבין פירוש המילות של תפלה ומתפלל הקב"ה יודע כוונתו, ונקרא עבודת הלב. - ומטעם זה נפסק **בשולחן ערוך** (סי' תקנט ס"ה) שבשעת הקינות אסור

ערוך 'ישכים בבוקר ביום ששי להכין צרכי שבת'.

ופסק **המשנה ברורה** (סק"א וביה"ד ד"ה ישכים) שהכוונה היא שתיכף לאחר קריאת שמע ותפלה חייב להתעסק בצרכי שבת, ואסור לְאַחַר הדבר. ואם לא ימצא לקנות לאחר התפלה, צריך ללכת לקנות אפילו קודם התפלה. ומטעם זה אסור להתחיל ללמוד בדרך פלפול קודם שמתעסק בההכנות לשבת, ומותר ללמוד רק בדבר קצוב שלא נמשך ורגיל ללמוד בו. וכל שכן שצריך זהירות רבה שלא ללכת לעבודה ביום ששי כל זמן שההכנות לשבת אינם מוכנים עדיין.

אמנם מי שיש לו מי שישתדל עבורו בעיקרי ההכנות לשבת מותר לו להתעסק בשאר דברים, וכל שכן שמי שאשתו לוקחת עליה עול הבית בהכנות לשבת שמותר לו ללכת ללמוד גם בדרך פלפול (עי' ק"א שם ושע"ה צ"ע סק"א), אך יזהר מקודם לסדר את ההכנות הנצרכות השייך לו. **ואז"ל** היה קובע בכל יום שישו שיעור בהלכות טהרה, וכפי שכתב בהקדמתו לספר **קנה בושם** על הלכות טהרה בשם מרן **המנחת יצחק ז"ל** שיש מעלה וחשיבות מיוחדת לקבוע זמן השיעור בערב שבת דייקא.

סמוך לבין השמשות

מובא **במדרש** שמצוה לכתחילה להוסיף עוד בהכנה לקראת שבת סמוך לבין השמשות, דרשו מהפסוק 'והיה משנה על אשר ילקטו יום יום' שמצוה לחזור ולשנות פעמיים בהכנה,

וְעַל לְמוֹד הַפּוֹסְקִים הַזֵּהִיר מֵאֵד מֵאֵד בְּיוֹתֵר מִפֶּלַח הַלְמוּדִים... וְהוּא תַקֵּן מְדוּל מֵאֵד מֵאֵד...
וְאָמַר, שֶׁפֶל אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי מְהִיב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם וַיּוֹם 'פּוֹסְקִים' וְלֹא יַעֲבֹר.

בע"ה ניתן לשמוע שיעור בעמוד היומי
מידי יום בשלוחה 433 בקול אנ"ש

כי ניהם ה' ציון ניהם כל חורבותיה

הרה"ק רבי נחמן מהורודענקא זיע"א - זקנו של רבינו הקדוש

(1)

הנס שגרים להרמת קרן הצדיקים

באותה שנה בה הגיע רבי נחמן לארץ ישראל - שנת תקכ"ה, היתה עצירת גשמים ובצורת קשה בארץ הקודש. המושל הערבי שהתנכל למתיישבים החדשים שבאו מארצות אשכנז גזר עליהם שאם תוך שלושה ימים לא ירדו גשמים אזי יגרשם מהעיר. רבי נחמן לא נבהל והבטיח למקורביו כי "בחסדי ה' יתקדש שמו הגדול של הקב"ה על ידינו".

הוא הורה לאנשי העיר ללכת ולהשתטח על קבר רבי חייא ובניו (שכפי המסופר במסכת תענית היו מבטלים את עצירת הגשמים בתפילתם) אשר במעלה ההר מול העיר. אנשי העיר ביקשו מרבי נחמן שאף הוא יטריח את עצמו לבוא עמם להתפלל במקום המסוגל. רבי נחמן הסכים להם, ומחמת זקנותו וחולשתו הביאו עמם חמור חזק שישא את הצדיק בדרכו. רבי נחמן ביקש שהיות שממקום הציון להעיר ארוכה הדרך מעט, על כן יואילו להביא עמם מעילים ובגדי חורף להגן נגד הגשמים.

לא כל האנשים היו חדורים בכל מאודם באמונת צדיקים והתביישו לקחת עמם בגדי חורף, ומה עוד שאותו יום היה חם וצח כעצם השמים לטוהר. הם לא האמינו שבמשך הזמן הקצר הזה ישתנו העתים ויתחלפו הזמנים וירדו מטרות עוז, ולכן לא ראו צורך לקחת עמם מעילי חורף.

בצאתם משער העיר פגע בהם מושל ושר העיר וכראותו את רבי נחמן ובני לויתו נושאים בגדי חורף צחק מהם הרבה, ורק בפניהם, ואמר שאם יחזרו להעיר ולא ירד גשם ירמסם תחת כפות רגלי.

מיד לאחר שגמרו את התפילה והנה לפתע התקדרו השמים בעבים, רוח סערה באה מן המערב וענני מטר כיסו את פני השמים, הם לא הספיקו להתקדם לכיוון המישור שלפני העיר וגשם עז ניתר ארצה. אלה שלא נשאו עמם בגדי חורף, שבו לבתיהם רטובים מכף רגל ועד ראש.

כאשר נכנסו העירה עמד והמתין להם שר העיר הנזכר, ומרוב התרגשותו על הנס שראה מול עיניו לקח את רבי נחמן והרכיב אותו על כתפיו, וכך נשאו עד תוככי העיר... והעיר טבריא צהלה ושמחה, הן על גשמי הברכה שירדו בעוז, והן על שנתקדש שמו יתברך וכל הגויים אמרו "מי כמוך באלקים ומי כעמך ישראל".

כותבי קורות הימים מציינים, כי נס זה גרם להרמת קרן הצדיקים, וכעבור י"ב שנה כאשר הגיעה השיירה הגדולה של מאות נפשות בראשות הרה"ק רבי מנחם מענדל מויטבסק זי"ע והרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע, נתקבלו בהערכה

המשך מעמד א'

אפילו אם נפל ונתרחק כמו שהוא להיות רגיל בתורה והודאה, להודות על מעט דמעט הנקודות טובות שיש בו עדיין, ועל ידי זה יזכה לצאת מכל הצרות ולהתקרב לה' יתברך. וזהו הילוך ודרך נפלא מאד להתקרב ולהרים עצמו לה' יתברך מכל מיני נפילות וירידות שבעולם עד אין קץ ותכלית, ואם היו הולכים בדרך זה בוודאי לא היו נופלים כל כך ולא היו להם צרות כאלה".

ורבי נתן ממשיך גם לגבינו כיום הזה: "ועתה כל תקותינו לשוב לארצנו ולבית מקדשנו הוא על ידי זה, כי אין הדבר תלוי אלא בתשובה, אבל קשה מאד לשוב כי הבעל דבר אורב מאד מאד ומתפשט לאורך ולרוחב, והכל חפצים ליראה את שמך, ואף על פי כן רובם רחוקים מאד מדרכי התשובה,

רבה ובכבוד גדול ע"י כל אנשי טבריא, אודות למאורע המופלא של הנס שחולל רבי נחמן מהורודענקא.

מלווה את הצדיקים שנפטרו בחו"ל

מסורת היתה אצל זקני טבריא ששמעו מבתו של רבי נחמן שסיפרה לפי תומה, כי הרבה פעמים היו דופקים בחלון ביתם באישון ליל ומבקשים מרבי נחמן לצאת להשתתף בהלוויית המת. למחרת היום כשניסו לברר של מי הייתה ההלוויה אמש, לא ידעו התושבים לומר, לא על אי מי מהעיר שנפטר ולא על ההלוויה שהתקיימה.

רבי נחמן היה נענה לקריאה והיה יוצא ללוות את הנפטר, ולעתים היה מצרף אליו עוד אחד עמו, והיה אומר שאלו הנפטרים אינם מבני העיר אלא הם הצדיקים שנסתלקו בחוץ לארץ ומעבירים אותם לקבורה בארץ ישראל.

באחד הפעמים שדפקו אצלו באמצע הליל, פתחו צאצאיו את החלון והנה נגלה לפניהם מחזה נורא: הוד השמים האירו כעיצומו של יום ואלפי מלווים הלבושים באיצטל דרבנן היו מלווים את המיטה, אמר להם רבי נחמן שהנפטר הוא צדיק גדול שנפטר בחוץ לארץ, וכעת באו כל הצדיקים מעלמא דקשוט ללוותו למקום מנוחתו בארץ ישראל.

רבינו הק' מביא מדברי תורתו

בשיחות הר"ן (אות ד') מבאר רבינו הקדוש, שעכשיו בעתים הללו קשה מאוד מאוד שיהיה מעות לשיש כשר. כי צריך שיהיה לו ירידה גדולה מאוד חס ושלום עד שישג מעות. ואפילו אחר הירידה חס ושלום מעבודתו יתברך עדיין לאו כל אחד משיג מעות. כי גם הרשעים וקלי עולם לאו כל אחד משיג מעות, אבל איש כשר באמת רחוק מאד שיהיה לו עשירות וכו' ואף על פי שנמצאים גם צדיקים ואנשים כשרים שיש להם מעות, אבל הוא כבד וקשה מאוד מאוד. וכו', אבל אף על פי כן אין להם עשירות גדול מזומן כמו שיש להקלי עולם שיש להם אלפים ורבבות אדומים מזומנים, כי עכשיו קשה וכבד מאד שיהיה להכשרים עשירות כנ"ל:

ומסמין על כך דבר תורה מזקנו רבי נחמן: וכמו שאומרים בשם רבי נחמן זקני זכרוננו לברכה שאמר על מה שאמרו רבותינו זכרוננו לברכה (שבת גז.) "אורך ימים בימינה" ואמרו רבותינו זכרוננו לברכה, אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא, ואמרו כל שכן עושר וכבוד, ואמר רבי נחמן זכר צדיק לברכה שהוא רק כל שכן, הינו שבוודאי הוא קל וחומר וכל שכן שראוי שיהיה להם עושר וכבוד אבל לא בפירוש. כי אף על פי כן אין להם מזומנים כמה אלפים אדומים...

והעיקר מחמת שאינם משימים אל לב לשמוח במעט הטוב שבהם, כי העצבות ומרה שחורה מזקת ביותר מהכל וכמו שכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב, שעיקר החורבן וכל הצרות רחמנא לצלן כולם מחמת שלא עבדוהו יתברך בשמחה".

עבודת היום של תשעה באב היא כמוכן באבלות ובכיייה, אבל עם ידיעה ברורה על התקוה, ומתוך ציפייה עצומה להיכלל בחסדיו של מקום, יחד עם קבלת עול פנימית, להתחיל מעתה לייקר כל נקודה טובה ולהאמין בקשר הנצחי ובחסדים הבלתי פוסקים, שזה עיקר הכח לשוב בתשובה.

ר' יחיאל מיכל ב"ר יצחק מטולטשין (1)

פיזור נתן לאבינונים

ר' מיכל'ע היה בעל צדקה גדול, ופיזר נתן מהונו לכל אחד ואחד, ואף עסק לקבץ מעות לצדקה. ולרוב זהירותו של ר' מיכל במצות צדקה היה נוהג להפריש מממונו פרוטות לצדקה לפני כל עשיית מצוה, דהיינו מיד בקומו לעריכת תיקון חצות' נתן צדקה, ושוב אח"כ קודם הלימוד נתן עוד הפעם צדקה, וכן קודם התפילה הפריש עוד הפעם צדקה, וכן לפני הסעודה ולפני ברכת המזון ולפני השינה וכו' (שיש"ק ח"ד סי' ר"ט).

וזהו ע"פ דברי רבינו ז"ל בליקוטי מוהר"ן (ח"ב סי' ד') שצדקה הוא בחינת 'פתח תפתח': "שאפילו כשיש איזה פתח והתחלה, הצדקה היא פותחת יותר ויותר ומרחבת הפתח יותר, כי סגולת כח הצדקה להרחיב ולפתוח הפתח יותר ויותר, שכשעושים איזה פתח באיזה עבודה ונותנים צדקה אזי הצדקה פותחת ומרחבת הפתח יותר ויותר", עיי"ש.

הכנסת אורחים

מצוין היה ר' מיכל'ע מאד במצות הכנסת אורחים כל כך, עד שהיה לו בביתו ארון מיוחד לכלי מיטה וכדומה עבור האורחים שבאו להתאכסן בצל קורתו, גם היה נוהג להשחין את הסכין לכבוד האורח (שיש"ק ח"ד סי' תל"א).

"נתן מלחמו לרל"

כשהיה מתארח אורח על שולחנו של ר' מיכל, היה נוהג לחתוך עבורו הרבה פרוטות של לחם, והניח לפני האורח כדי שלא יתבייש האורח מלאכול כמה שירצה, ולא שיצטרך לשאול עוד לחם (שיש"ק ח"ד סי' תל"ט).

לדאוג לגשמיותו של האורח ולא לרוחניותו

פעם התאכסן רבי ישראל קארדונער בבית רבי מיכל. בלילה אחר קריאת שמע שעל המיטה ביקש ממנו שיעורר אותו משינתו בעת חצות לילה, אמנם למעשה לא העירו. למחר שאלו ר' ישראל כמה הניחו לישן בחצות, ענה לו ר' מיכל: כך לימד אותי אבי ז"ל (היינו ר' יצחק בן מוהר"ן): מחובת הבעל האכסניה שמכניס אורח, לדאוג על הגשמיות של האורח ולא לרוחניותו! (שיש"ק ח"ד סי' שפ"ז)

סעודת מצוה

היה פעם ר' מיכל בברית מילה בעיר טולטשין של אחד מאנ"ש, ר' עזריאל בנו של ר' הירש ווייסלייב. לאחר הברית שאל את האנשים היכן מתקיימת הסעודת ברית, ענו לו שאין בעל הברית עושה סעודה לרוב ענייתו הגדולה. כאב הדבר לר' מיכל, ותיכף הלך וקיבץ איזה סכום מעות, וקנו מעט דגים מלוחים וחלות ועשו סעודת ברית. אחר בכך בעת הסעודה דיבר ר' מיכל'ע דברי תורה, ובתוך דבריו אמר שהס"מ הוא הוא המעכב לבלי לעשות סעודת מצוה, ורמז לזה: סמא"ל ר"ת סעודת מצוה אין לעשות. ר' לוי יצחק בענדער ז"ל שמע זאת מפ"י נשקע מטולטשין (שיש"ק ח"ד סי' תל"ח).

נער ע"י הרה"ק רבי נחמן שוארפין שליט"א בעמ"ס "אוצרות עלים לתרופה".

ברכת מול טוב להר"ר ישעי' שמשון ראמנשניד הי"ו לדגל חולדת הבת י"ד' שויבה לגולה לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מול טוב להר"ר אברהם יצחק סגל הי"ו לדגל חולדת הבת י"ד' שויבה לגולה לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מול טוב להר"ר שניאור זלמן גליקזון הי"ו לדגל חולדת הבת י"ד' שויבה לגולה לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מול טוב להר"ר חיים טולבזל הי"ו לדגל חולדת הבת י"ד' שויבה לגולה לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מול טוב להר"ר ישראל נחמן (בני"ג) פראנק הי"ו לדגל חולדת הבת י"ד' שויבה לגולה לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מול טוב להר"ר ישראל שולצין הי"ו לדגל חולדת הבת י"ד' שויבה לגולה לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מול טוב להר"ר יוסף מרדכי סגל הי"ו לדגל חולדת הבת י"ד' שויבה לגולה לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת דקדושה
---	---	--	--	---	---	---